

Повторення вивчених розділових знаків у простому реченні

Прості речення — речення, що мають одну граматичну основу.

Прості речення можуть ускладнюватися:

- звертаннями;
- вставними словами або словосполученнями;
- однорідними членами речення;
- відокремленими членами речення.

Кома в реченнях зі звертаннями та вставними словами

Правило	Приклад
Якщо вставне слово або звертання стоїть на початку речення, то кому ставимо після нього.	<i>На щастя</i> , сьогодні вихідний. <i>Друже</i> , я радий, що ти в мене є!
Якщо вставне слово або звертання стоїть усередині , то виділяється комами з обох боків.	Сьогодні, <i>на щастя</i> , вихідний. Я радий, <i>друже</i> , що ти в мене є!
Якщо вставне слово або звертання стоїть у кінці речення , то кому ставимо перед ним.	Сьогодні вихідний, <i>на щастя</i> . Я радий, що ти в мене є, <i>друже!</i>

Кома в реченнях з однорідними членами

Між однорідними членами речення ставиться кома, якщо вони:	
не з'єднані сполучниками	<i>Я люблю грати в «Among Us», «Minecraft».</i>
з'єднані сполучниками а, але, та (у значенні але)	<i>На перервах ми не сидимо в класі, а граємо надворі.</i>
з'єднані повторюваними сполучниками і, й, та (у значенні і)	<i>Я захоплююсь і танцями, і малюванням, і програмуванням.</i>
об'єднані сполучниками і, й, та (у значенні і) в пари, то кому ставимо між цими парами	<i>Він хоче бути полярником і спортсменом, письменником й артистом.</i>

частина з них з'єднана повторюваними сполучниками, а інші — за допомогою інтонації	Мої однокласники читають Селінджера, Бредбері, і Кідрука, і Хакслі.
з'єднані парними сполучниками (кому ставимо перед другим компонентом сполучника (не тільки, а й; так, як; не стільки, скільки...))	Я люблю не тільки фрукти, а й соки, морси, фреші.
НЕ ставиться кома між однорідними членами речення:	
якщо вони поєднані неповторюваним сполучником і, й, та (у значенні і)	Мої однокласники люблять дивитись аніме й мультфільми від Disney.

Відокремленими членами в реченні можуть бути:

- 1) **означення:** Ми подарували їй на День народження плакат, **створений друзями.**
- 2) **обставина:** Він щодня бігав, **готуючись до марафону.**
- 3) **додаток:** Я не бачу нічого, **крім своєї мрії.**
- 4) **прикладка:** Київ, **столиця України,** безумовно, — красиве місто.

ВІДОКРЕМЛЮЮТЬСЯ ОЗНАЧЕННЯ:	
якщо вони стоять після означуваного слова й виражені прикметниковими чи дієприкметниковими зворотами	Гола земля, бита крилами вітру, безнадійно сіріла під олив'яним небом (М. Коцюбинський).
два або кілька непоширених означень, якщо вони виражені дієприкметниками або прикметниками й стоять після означуваного слова, перед яким є означення	Сивий полин п'янив повітря гіркими пахощами, густими і задущливими (М. Коцюбинський).
якщо вони стосуються члена речення, вираженого особовим займенником	Схвильовані і вражені, веселі й замислені, дивляться вони на перетворені свої простори (О. Довженко).
узгоджені означення, що стоять перед означуванним словом, коли мають додаткове обставинне значення (указують на причину дії тощо)	Збентежений з такої зустрічі, хлопець ледве не випустив хлібини (О. Донченко).

неузгоджені означення, виражені іменниками в непрямих відмінках, тоді, коли стоять після узгоджених	Напроти кінець лави зайняв пасажир, чистенько одягнений і свіжовиголений, з вусами довгими , закрученими вниз (О.Копиленко).
якщо означення відірване від означуваного слова іншими членами речення	Село ще спало, намокле, змерзле , ховалося під білу ковдру квітучих садків і ждало сонця, щоб обігрітися (М. Карплюк).
якщо означення стосується пропущеного в реченні означуваного слова	Навіки, праведний , заснув (Т. Шевченко).

НЕ ВІДОКРЕМЛЮЮТЬСЯ ОЗНАЧЕННЯ:

які стосуються не лише підмета, а й присудка	Стоїть ліс темний і сумний (М. Рильський).
виражені дієприкметниковими зворотами, які безпосередньо стоять перед означуваними словами і не мають обставинного відтінку в значенні	Густа мряка чорним запиналом єднала з небом спалену сонцем полонину (М. Коцюбинський).

ВІДОКРЕМЛЮЮТЬСЯ ПРИКЛАДКИ:

поширені, якщо стосуються члена речення, вираженого іменником-власною назвою, і стоять після означуваного слова	Цим полком командував Василь Назарович Боженко, київський столяр (О. Довженко).
непоширені, якщо вони стоять після власної назви	Засідання відкрив Микола Олексійович, директор .
якщо починаються словами як, тобто, або, а саме, чи, як-от, зокрема, особливо, навіть, наприклад, у тому числі, на ім'я, за походженням, родом	Польові квіти, у тому числі й сон-траву , треба оберегати (З газети).
якщо власна назва, що стоїть після загальної, є прикладкою	Так загинув перший син, Павло Петрович Цупов , луганський робітник і син робітника (М. Бажан).
непоширені, якщо стосуються члена речення, вираженого іменником із залежними від нього словами (типу чоловік, людина, хлопець, дівчина тощо)	Його перестрів той самий лікар, хірург .

НЕ ВІДОКРЕМЛЮЮТЬСЯ ПРИКЛАДКИ:

якщо стоять перед власною назвою, якої вони стосуються, і не мають обставинного відтінку в значенні

Великий український філософ Григорій Сковорода був сам патріотом (В. Яременко).

ВІДОКРЕМЛЮЮТЬСЯ ДОДАТКИ

зі словами **особливо, головним чином, у тому числі, наприклад, навіть, зокрема, крім, опріч, поряд, поруч, за винятком**

За винятком баби Оришки, малий Чіпка нікого не любив (Панас Мирний).

ВІДОКРЕМЛЮЮТЬСЯ ОБСТАВИНИ

виражені дієприслівниками або дієприслівниковими зворотами

Між зелено-сизими полями, **звиваючись**, висвічує мирний і лагідний Серет (О. Гончар).

виражені іменниками з прийменниками (**незважаючи на, у зв'язку з, всупереч, внаслідок, за відсутністю, на випадок, на відміну від, залежно від**)

Сікач, **незважаючи на свою чималу вагу й короткі ноги**, дуже прудко бігає (Остап Вишня).

виражені іменниками з прийменниками, прислівниками, які уточнюють попередню обставину того самого типу

Там, **на пагорбі**, стояла золотOVERХА церква (О. Гончар).

НЕ ВІДОКРЕМЛЮЮТЬСЯ ОБСТАВИНИ:

виражені одиничними дієприслівниками, що мають значення обставини способу дії

І ми **не гаючись** (= негайно) взяли до діла (Ю. Збанацький).

виражені одиничним дієприслівником, який стоїть в абсолютному кінці речення і має значення способу дії

Я був молодий, здоровий і міг працювати **не втомлюючись** (О. Довженко).

виражені дієприслівниковими зворотами фразеологічного типу

Бігти не чуючи ніг.

Рекомендовані джерела:

1. Українська мова: підручник для 9 класу загальноосвітніх навчальних закладів / О. М. Авраменко. Київ: Грамота, 2017. 160 с.

2. Українська мова: підручник для 8 класу загальноосвітніх навчальних закладів / О. П. Глазова. Харків: ФОЛІО, 2016. 288 с.
3. Речення з відокремленими членами та їх пунктуаційне оформлення. URL: <http://www.ridnamova.kiev.ua/html/6.6.2.html> (14.04.2021).